

derf dat voor een enkelen keer? Dat hindert zooveel, dat de hoorders moe worden, dat zij niet alles kunnen verwerken. De preek wordt als een overvloedige maaltijd, die bezwaart. Bij improvisaties, die goed voorbereid zijn, over een zeer rijk onderwerp, is het gevaar nog grooter; want de oude zandlooper op den kansel waarschuwt tegenwoordig niet meer. Neemt een deel van uw stof af, broeders! en bewaart dat voor een volgenden keer. Uw preek zij wat korter, de menschen zullen er u dankbaar voor zijn, en verlangend uitzien naar het door u aangekondigde „vervolg“.

Als vierde oorzaak noem ik, in tegenstelling met no. 3, gebrek aan stof. Men zou oppervlakkig kunnen zeggen: bij gebrek aan stof is men gauw uitgepraat; maar de ervaring leert anders. Het feit is dat de predikers vaak langer worden naarmate zij minder inhoud hebben. Hoe gaat dat? Wel, dan wordt een en dezelfde gedachte op allerlei manieren voorgesteld en uitgewerkt. Dan wordt de zaak van alle mogelijke kanten bekeken en dan komen de „verhaaltjes“ ter aanvulling, of, zoals ik eens iemand hoorde zeggen: dan wordt het „moppenboek“ geraadpleegd. Die dit zei, was natuurlijk een grappenmaker; maar hij sloeg den spijker op den kop. Die „moppenboeken“ bestaan, natuurlijk onder een veel mooieren naam. Op die manier komt er van weinig stof nog een heel lange preek, gelijk als wanneer een jongen van een klein mopje stopverf een lange pijp kan rollen.

Van wat hier gezegd wordt, is veel aan. Maar er wordt toch een belangrijk iets vergeten, n.l. dat de gemeente ook wel een tikje schuld draagt aan de lengte onzer preeken.

Daar trekt een jonge dominee de pastorie in. Het is hem door zijn leermeester in de predikantkunde voorgelopen: denk er om, de heele dienst mag niet langer dan anderhalf uren; na anderhalf uur moet de kerk leeg zijn.

De jonge man neemt zich voor, zich daaraan stipt te houden.

Maar dan komt de praktijk aan het woord.

Voor iemand, die pas den kansel beklimt, is het niet zoo moeilijk kort te zijn.

Hij heeft moeite genoeg in een week twee preeken klaar te krijgen.

Maar wat gebeurt er?

Den eersten Zondag na zijn intrede krijgt hij na de avondpreek bezoek.

Een vrome, hartelijke ziel, die weleens te veel

denkt met haar tong, zegt, dat ze toch zooveel genoten heeft dien dag. Voor haar part had hij nog twee uur langer gepreekt. En anderen bevestigen: ik schrok ervan, toen er „amen“ werd gezegd.

In dien trant wordt dominee gevleid, gewaardeerd en bewerkt.

Nu moet hij al een scherp doorzicht en een sterke mate van wijskracht hebben om hierna niet wat toe te geven.

Die twee uur langer of één, zelfs een half uur langer zijn een nachtmerrie voor hem. Dat beteekent zooveel bladzijden schrijven en dan nog zooveel tijd memoriseeren. Dat kan hij onmogelijk bolwerken.

Maar als hij eens vijf of tien minuten er aan toevoegde.

Hij heeft trouwens ook eenige zelfbeschuldiging. Voegde niet eens een broeder met vriendelijk gezicht hem toe: „Dominee, ge scheidt niet uit, als het pas goed begint“? Hij begreep. Hij geeft de gemeente te weinig. Te weinig vooral voor hun hart. Maar in plaats, dat hij nu het overige deel besnoeit om meer plaats in te ruimen voor de gezonde mystiek, laat hij het gelijk het te voren was en doet er het andere nog bij. Zoo worden zijn preeken vanzelf langer. En de routine zorgt, dat de tijd van voorbereiding zelfs korter wordt.

Waarom vraagt de gemeente haar jongen dominee gewoonlijk om langer preeken? Eensdeels omdat hij te weinig in het zieleleven intreedt. Zij weet niet, dat dit het euvel van de meeste beginnelingen is. Zij heeft geen geduld om een poosje te wachten. Neen, het wordt op het korte preeken geschoven.

Dan — de gemeente op het platteland (gunstige uitzonderingen daargelaten) houdt er wel van, dat de kerk wat lang duurt. Dit is ook alleszins verklaarbaar. Vele menschen moeten soms een uur loopen. Dan hebben ze eenigen tijd noodig om uit te rusten. Dat beredeneren ze niet. Dat vraagt hun lichaam. En juist tegen den tijd, dat ze over hun volle luisterkracht beschikken, gaat de kerk uit. „Ik heb er niets aan gehad“, is dan hun klacht.

Daarenboven — op het platteland (en dat be- roept immers alleen een kandidaat) gaat alles zoo

impasse staan, zie, reeds verdringen ze zich in menigte.

Vervolgens richt spreker den blik zijner hoorders uit het enge kader der feitelijke toestanden naar den breeder horizon der billijke verwachtingen. En dan is het voor Dr Kuiper aan geen twijfel onderhevig, of de Overheid, die nu reeds de studenten der Vrije Universiteit nergens voor een gesloten deur liet komen, zou, na niet lange dagen, die deur nog wijder voor hen openzetten. Eerst, naar spreker zich voorstelde, door tot het academisch Overheids-examen ook zonder gymnasium diploma toe te laten; dan door invoering voor alle vakken van vrij examen, dat nu nog slechts voor artsen bestond; en eindelijk door ook de graden der Vrije Universiteit te erkennen, als van gelijke waardij met die harer eigen stichtingen.

Ik zie van dien kant dus metterdaad eer een helderder worden van de lucht tegemoet, dan een opkomen van donkere wolken, en indien ons Christenvolk maar voortgaat met zijn duizenden te offeren, en de God der Wijsheid ons maar mannen van talent schenkt, en Nederlands jongelingschap den strijd maar aandurft, acht ik den dag niet meer zoo verre te zijn, waarop en artsen, en pleitbezorgers, en rechters, en ambtenaren, ook van de Vrije Universiteit zullen uitgaan, om den dienst Gods aan ons volk op alle maatschappelijk terrein te bedienen.

Hoe gelukkig zou ik zijn, M.H. indien ik hier nu in éenen adem bij kon voegen: „En van de kerk van Christus, behoeft het nog gezegd, hebt ge een nog warmer, nog gulker tegemoetkoming op de paden der vrijheid te verwachten!“

Maar helaas, dit mag ik niet....

Niet dat er in de kerken geen prijsstelling op vrijheid meer zijn zou, noch ook, dat er geen kerken meer zouden zijn, die het voor de vrijheid durven opstaan, maar de plaatselijke kerken liggen nu eenmaal nog onder de beklemming van een haar opgelegd genootschap, en zoolang we op effen paden willen blijven, heeft men dus met de uitgevaardigde wet van dat genootschap, dat is met het Synodale reglement te rekenen.

En vraagt men mij, of ik dan hoop koester, dat ook de Synode haar deur voor onze studenten ook al ware het slechts op een kier zou openzetten, dan antwoord ik, na ernstig wikkelen en wegen van wat er in die vraag inziet, uit overtuiging van neen.

Eindelijk, aan de profetie des geloofs toegekomen, staat het voor Dr Kuiper vast, dat, indien onze studenten mannen zullen zijn „die hun ziel hebben overgegeven voor den naam des Heeren Jezus“, hun niet anders kan wachten dan achteruitzetting, vervolging en smaad.

Dit toch voorspel ik u, M.H., al ware het ook, dat de Overheid naar vrijer paden neigde, ja, stof het gunstigste, dat ze ons geheel op één lijn met haar eigen Overheidsuniversiteiten plaatste, dan nog zullen onze studenten steeds bij de wereldsche jongelieden achterstaan. Men zal beginnen met ze om eer en goeden naam te brengen, door ze na te

rustig toe. Men heeft er in den regel geen haast. Men houdt van lange koutavonden. Waarom dan niet van een lange preek?

Wanneer dan later zulk een predikant een grotere gemeente gaat dienen, is hij zóó gewend een langere preek te houden, dat hij niet beter weet of het hoort zoo. Een groote kerk nu eischt langzamer spreken. Zoodat de preek nu zeven kwartier à twee uur wordt.

En maakt hij zich — wat over 't gemeen wenschelijk is — zich wat lossen van zijn uitgeschreven preek, dan heeft men de lange preek in optima forma.

Zoo hebben kleine oorzaken groote gevolgen. We hopen, dat de leden van zoogenaamde „kandidaats“-gemeenten hierom eens zullen denken vóór ze op verlenging der preek aandringen.

Hiermee beweert ik niet, dat het in alle gevallen zoo verloopt. Er zijn predikanten, die het gevaar nog tijdig inzien en zichzelf corrigeeren.

Toch wordt er in onze kerken over het geheel nog te lang gepreekt.

Ik wil daarmee geen steen werpen op eenigen predikant.

Want toen ik predikant was, was ik in deze ook niet zonder zonde.

Vooral wanneer ik slechts eenige aantekeningen gemaakt had, was de tijd verstreken eer ik het wist.

Ik heb dat echter altijd als een gebrek beschouwd.

Vanzelf pleit ik nu weer niet voor een heele korte preek, zooals men er in het buitenland wel beluistert.

Ons kerkelijk publiek stelt ongetwijfeld breederen nitteleg op prijs.

Maakt men zich in het buitenland van de eigenlijke tekstverklaring gewoonlijk spoedig af om dan een gemoeidelijk woord te spreken, hier stelt men prijs op degelijke opening des Woords. Daarin hebben we ons te verblijden, al duurt de preek wat langer.

Het advies van Spurgeon, welk een eminent predikant hij ook was, dat een goede preek niet langer dan twintig minuten mag vragen, neem ik dan ook niet over.

Liever verwijs ik nogmaals naar het gevoelen onzer vaders.

Die liepen er toch heusch niet licht over heen.

roepen en uit te lachen als dwepers en duisterlingen; en hebben ze er zich eens doorgewerkt en treden ze in de maatschappij op, dan zal het merk onzer Universiteit genoeg zijn, om hen bij benoemingen achteruit te zetten, hun bij bevordering min genogen te zijn, hun de plaatsen van invloed te misgunnen. Reeds nu weet men, hoe kwalijk aangeschreven een fijne, een psalmzinger, een pilasterhijer is. Maar dan zal de haat en partijzucht eerst recht losbarsten en knakken zal men wat niet buigen wil. Want ziet, nu nog met den Naam van Jezus en met dien ouden Bijbel, ja zelfs met die maffe Canones van Dordt, op wetenschappelijk gebied aan te durven komen, zeg zelf, is het toch niet al te dwaas?

Kons nu zulk een jongeling voor Jezus, dan is dat niets, want hoort, dan fluistert van uit den Hooge die Middelaar, die ook jongeling is geweest, uwen, mijnen lieven zoon in het oor: „Verblijd u en verheug u, want uw loon is groot in de hemelen.“ Maar deed hij dat niet, en is zijn oog schrap en fel op vette post en hooge eere gericht, ik bid u, hoe zou hij het dan uithouden, zonder ten doode benaamd te worden onder zoo smadelijken druk.

En wat de toekomst der godgeleerde studenten aangaat:

Het is onwaar, dat we voor elk onzer theologanten loeren op een kerk, die wil uitreden. We loeren op niets; wat we doen is hun beginselen inprenten; wat we doen is hen op strijd en zelfverloochening voorbereiden; wat we doen is hen heen wijzen, niet op de verslappende domineesweelde of bedwelvende domineeswierook, maar op de kroon der heerlijkheid, die hen wenkt van over het graf.

We wenschen mannen te kweken, die gestaald, die gehard zijn, en die, als de Partein van ouds, onverzettelijk en onwrikbaar pal staan. Mannen, die als de Old Covenanters, naar Maurice's woord, desnoods met den levenden Duivel man tegen man durven strijden. Mannen, die hun oog niet hebben op gemak en rust en de fluweelen kussens, maar die de wacht des Heeren durven betrekken, en psalmen des lofs zullen zingen, indien ze ooit waardig worden gezocht om zijns Naams wille druk en smaad te verduren. Mannen, i.e.w., wier hope niet op Synodale inschikkelijkheid noch ook op gunst van halve vrienden is gericht, maar edele jongelingen, vol van kracht en des Heiligen Geestes, wier hope, evenals uw eigen vertrouwen, alleen op Hem is die hen riep.

Deze rede, gegoten in zoo gespierde taal, en uitgesproken met al de bezieling, die Dr Kuiper destijds, zeker niet minder dan later, in zijn woord wist te leggen, maakte diepen indruk op het hart der Friezen, en gaf bij meer dan één nog weifelend jongeling den doorslag, om aan de Vrije Universiteit te gaan studeeren; o.a. bij den gymnasiast P. J. Wijnga, zie Handboek ten dienste van de Geref. Kerken voor 1914. In Memoriam, blz. 351 en 352.

Op verzoek van den Voorzitter, den heer W. M. Oppedijk, die het betreurde als zulk een woord niet bowaard bleef, verscheen dit referaat spoedig ook in druk.

En er w
Volgt m
nur de la
Dit zal
tweede die

Het doet
en wanneer
dat onlung
over den
uw hart z
klachten o
christendoo
inderdaad
een huis l
is te zegge
kast, zijnde
lag en wa
dien anders
zijn schat l
Niet onmog
„(in) het h
op de ver
die geestel
van den
just zijn t
de eerste
traantjes“
meubelen a
van zijn
eveneens
zijn oog a
buffet van
vindinkjes,
meer. Ik ci
len“ goed
„schat“tije
Kom in
Is dat alles
ving eens
veel te lie
van de „k
herinneren
ketterij! W
van deze
Toch he
Upton Sinc
reformeerde
wat aanme
den ketter
den allerzu
taseert een
figuur in
raam, Chr
van wit e
de fantasie
raam weg
in het kerk
rijken man
van de Na
op de plaa
ling. „Daa
dan voort.
„Het sch
effect was
De Wigge
die ronde,
achter, wi
flouren. Or
zooals alt
scheen de
links van
machtig; i
— Wat i
De vroe
— Ik de
— Maar
aan zijn re
te hebben.
Toen ze
— Wa
ook zijn

Tot zoo
Nu geef
in te hren
wilt.

Maar ik
Ik zou
Hij zegt

van goud.
het wat f
In some
Nederlands
kaan kort
het zóó
Amerikaan
wil het w
naar bene
brengt ha
grootte. De
van zijn p
alle valsche
kelt, dat

KUYPER-BIBLIOGRAFIE.

door

J. C. RULLMANN.

XCVI.

77. Welke zijn de vooruitzichten voor de studenten der Vrije Universiteit? Amsterdam, J. H. Kruyt. 1882.

De geest der martelaren spreekt ook uit deze Rede.

Ze werd uitgesproken ter inleiding van de meeting op den Leeuwarder Universiteitsdag, 5 Juli 1882.

Met het oog op de ouders en voogden, of liever nog met het oog op de christelijke jongelingschap zelf, wierp Dr Kuiper hier, in openbare meeting, en dus om invloed op de opinie uit te oefenen, de vraag in het midden, hoedanig voor jonge mannen, die aan de Vrije Universiteit gestudeerd hadden, de vooruitzichten in het leven stonden. Het antwoord op dit cardinale punt werd in drieën gegeven, al naar gelang bedoeld werd: 1o. de vooruitzichten, gelijk die binnen het enge kader van den feitelijken toestand nu reeds voor juiste opmeting vatbaar waren; of wel 2o. de vooruitzichten, gelijk die zich teekenden aan den horizon van gegronde verwachtingen; of eindelijk 3o. de vooruitzichten onzer studenten, gelijk die een gestalte aannemen voor de profetie des geloofs.

Slotom nu van het eerste onderzoek is, dat binnen het kader van onze feitelijke toestanden, de studenten der medische faculteit met die van de Overheidshoogescholen zoo goed als gelijk staan; dat ze voor de letterkundige, natuurkundige en rechtsgeleerde faculteiten voor een deel gelijk staan, maar voor een ander deel ongelijk; zoo echter, dat hun niet op één enkel punt de pas algeheellijk wordt afgesneden. Maar dat in onderscheiding van deze vier, de positie alldroefst staat voor die ééne faculteit, die met het Clericalisme der Synodalen in contact komt, overmits men bij deze zonderlinge Synode stuit op zoo verregaande tyrannie, bekrompenheid en achterlijkheid, dat niet alleen de admisse tot haar examen even despotiek als hermetisch wordt afgesloten; maar ook die examens zelve, nog steeds beroofd van alle licht der openbaarheid, een werk der duisternis bleven en der geheimzinnigheden spel.

En toch vreemd, metwaar M.H., terwijl in de medische faculteit gansch geen, de juridische zeer weinige, de litterarische iets meer, maar de theologische faculteit vooral de grootste bezwaren oplevert, doet zich het zonderling verschijnsel voor, dat het aantal studenten bij deze vijf faculteiten juist in vlak omgekeerde reden tot de gemiddeldheid van het ingaan staat. Want immers medici, die er het makkelijkst kunnen komen, hebben we er niet één, en theologen, die letterlijk voor een